

bok recensioner

Inspirerende introduksjon til sosialmedisinske problemer

ALWYN SMITH

The Science of Social Medicine

Staples Press, London 1968.

218 s. + index. Pris 63 S.

Forfatteren er professor i "Social and Preventive Medicine" i Manchester. I sin innledning definerer han begrepet sosialmedisin som følger: "the branch of medical science that is concerned with the study of health and sickness as they occur in human society and with the factors that determine their distribution and effect". Definisjonen er nesten identisk med den som brukes av andre forfattere om epidemiologi, men Smith inkluderer i sin bok organisering og administrasjon av den medisinske service i samfunnet. Dette vil nok av de fleste regnes for å ligge utenfor epidemiologien. I motsetning til den opfatning som er blitt hevdet, særlig fra svensk side, har sosialmedisinen etter Smith ingen direkte klinisk funksjon og omfatter ikke rehabilitering av den enkelte pasient.

Boken er inndelt i to avdelinger. Den første er en nokså elementær oversikt over statistiske og epidemiologiske metoder til

måling av forekomst og fordeling av sykdom. Den annen, som utgjør den viktigste del av boken, gir en mere detaljert beskrivelse av en rekke sosialmedisinske problemer og av undersøkelser og studier innenfor de enkelte felter. Forfatteren har systematisk innført kapitler om arvelige faktorer, påvirkninger for fødslen, faktorer i omgivelsene etter fødslen, men han gir bare få eksempler fra hvert område. Hans valg er subjektivt, og han nevner selv i forordet "— the belief that it is of more interest to convey the characteristic flavour of social medicine enquiry than to present a representative or exhaustive inventory of its academic contributions —".

Dette vil ses som en svakhet av de lesere som søker en lærebok i sosialmedisin eller en sjenerel opslagsbok; til dette er den for ufullstendig og ikke egnet. Til gjengjeld gir boken en inspirerende innføring i flere av de mest aktuelle problemer i moderne sosialmedisin og epidemiologi, med eksempler valgt ut fra forfatterens særlige interesser og personlige erfaring.

Boken er meget klart skrevet men man savner flere illustrasjoner i form av tabeller og kurver.

Edward Krohn

Arbetshygien

EGON MAGNUSSON

Praktisk informasjon for skyddsombud m. fl.

Bokforlaget Prisma

80 sid. Pris kr. 8:—

Den tekniske arbeidshygien har sitt viktigste tillämpningsområde i den industrielle miljøen. Dess syfte är främst att genom över-

vakning, mätning och kontroll av kemiska och fysikaliska miljöfaktorer förebygga skadlig återverkan på arbetstagarnas hälsa. Betydelsen av sådana insatser växer med den snabba tekniska utvecklingen och med ökade krav icke bara på säkerhet mot yrkessjukdomar utan också på komfort och trivsel i arbetet. I modern företagshälsovård framstår arbetshygien i dag som en av de viktigaste ingredienserna. Huvudansvaret vilar på skyddsingenjören. De arbetshygieniska undersökningsrutinerna kan vara mer eller mindre komplicerade men kräver alltid omfattande kunskap och erfarenhet av den som svarar för handläggningen.

Föreliggande skrift är den tredje i serien "LO informerar". Liksom de två föregående, som behandlar dels silikos, dels det arbetsfysiologiska avsnittet av ergonomi, riktar den sig i första hand till skyddsombuden. De senaste överenskommelserna mellan SAF och LO om arbetarskydd och företagshälsovård förutsätter ett vidgat samråd mellan parterna på arbetsplatserna. I reglerna för den lokala arbetarskyddsverksamheten finns bl. a. inskrivet att skyddsombud skall beredas tillfälle ta del av tekniskt hygieniska utredningar som är av väsentlig betydelse på arbetsstället. En sådan tillämpning kan förväntas bli av betydelse endast om skyddsombuden har elementära insikter om arbetshygienens arbetsområde och funktionssätt. Den nu publicerade skriften vill underlätta för dem att sätta sig in i hithörande frågor.

Att på ett lättbegripligt sätt presentera arbetshygien för dem som oftast har rätt begränsade teoretiska bakgrunds kunskaper är ingen lätt uppgift. Författaren har icke begränsat sig till en allmän redogörelse för miljöfaktorerna och arbetshygienens arbetssätt. Han har haft ambitioner att där-

utöver ge rätt detaljerade sakupplysningar som direkt anknyter till riskförhållandena på olika typer av arbetsplatser och anvisa praktiskt tillvägagångssätt i det tekniskt förebyggande arbetet. Olika mätinstrument presenteras och hygieniska riskvärden återges för ett stort antal expositionsfaktorer, allt i förhållandevis komprimerad form. Överskådlig disposition och ett föredömligt distinkt språk som icke i onödan tynges av facktermer gör att innehållet ändå bör vara väl tillgängligt för dem det främst riktar sig till. Skriften bör läsas av alla som sysslar med praktiska arbetarskyddsfrågor. Den borde också vara självskrivnen som litteratur till ämnet ergonomi i gymnasier och fackskolor.

C. A. Heijbel

En kvinna om kvinnor

KAREN HORNEY

Kvinnans psykologi

Natur och Kultur, 1968
247 sidor. Pris kr. 34

Denna bok innehåller 15 artiklar och föredrag av Karen Horney från åren 1922—1937 om t. ex. monogami som ideal, moderskonflikter, övervärdering av kärleken och om den kvinnliga masochismen. Harold Kelman har skrivit en inledning om Freuds och Horneyns tankar om kvinnans psykologi.

Horney har anammat flera av Freuds grundläggande tankar. Båda anser, att även små barn har sexuella känslor, att dessa under

olika skeden av utvecklingen är knutna till olika delar av kroppen och att hämning av sexuella impulser hos barn kan ge upphov till personlighetsstörningar av bestående slag. Enligt både Freud och Horney betyder lösningen av den s. k. Oidipussituationen mycket för individens förmåga att senare i livet etablera normala mänskliga relationer, t. ex. i äktenskapet.

Det finns även skillnader mellan Freuds och Horneyns åsikter.

Freud fäste större vikt än Horney vid instinkters och drifters avgörande inflytande på människans utveckling; främst då de sexuella drifternas betydelse. Enligt Horney har människan möjligheter att uppnå "högre" mål, att förverkliga sig själv i t. ex. intellektuell eller konstnärlig verksamhet utan att detta är tecken på omvandling av sexualiteten.

Freud såg i sexualkonflikter upphovet till neuroserna, medan Horney ansåg neuroser huvudsakligen betingas av barns grundångest, dvs. känslan av att vara utkastad i en fientlig och otrygg värld.

Freud betraktade pojkars och flickors sexuella utveckling som från början tämligen likartade processer för att sedan följas av avund från flickorna, därför att pojkar har något, som flickorna saknar, nämligen en penis. Han förklarade t. ex. kvinnors längtan efter att föda barn som ett utslag av överkompensation gentemot män, medan Horney såg längtan som något primärt hos kvinnan. Freud såg alltså mannen som alltings mått, medan Horney betonade vissa specifikt kvinnliga drag som något i sig positivt och värdefullt.

Skillnaderna mellan Freuds och Horneyns uppfattningar kan förklaras på flera sätt.

Freud hade fått sin utbildning och världsbild utformad i en tid,

då man trodde att människan var något mekanistiskt (enligt fysikens, mekanikens lagar) utan möjlighet att själv forma sitt liv. Horney tog intryck av socialpsykologers och antropologers forskning, som visat, att människans beteende i stor utsträckning formas av kulturen. (Masochism och penisavund är alltså inte medfödda hos kvinnan utan en följd av den nedvärderande inställning, som kulturen har till kvinnan.)

Freud växte upp i ett patriarkaliskt hem, medan det i Horneyns hem huvudsakligen var modern, som var den bestämmande. Fadern var nämligen långa tider till sjöss. Freud analyserade huvudsakligen män, medan Horneyns klienter mestadels bestod av kvinnor. Den omständigheten, att Freud själv var man och Horney var kvinna kan också förklara skillnaden i åsikter.

Man kan genom hela boken följa, hur Horney och Freud ömsom har lika, ömsom divergerande uppfattningar. Tyvärr gör boken ett ganska splittrat intryck. En del artiklar är lättillgängliga även utanför fackkretsar, medan andra kräver ganska ingående kunskap om psykoanalysens tankegångar och språk. Detta sammanhänger med att vissa artiklar och föredrag varit avsedda för en intresserad lekmannakrets, medan andra riktat sig till psykoanalytiker av facket.

Det är inte ovanligt, att man retar sig på psykoanalysens skenbart tvärsäkra sätt att förklara neurotiska beteenden och orsaker till neuroser. Det är därför värt att notera, att Horney ständigt återkommer till kravet, att man måste jämföra resultatet av psykoanalys med undersökningar av normalgrupper och att de enskilda analysfallen måste mångdubblas, innan man kan dra generella slutsatser.

Sigurd Dvoretzky